

22 av 25 fullførte Selbukollektivet

*Langvarig forpliktende innsats nytter!
Dette er konklusjonen av en forløpsstudie av ungdommene
på Selbukollektivet. i årene 1981 til 1997.*

Forløpsundersøkelsen er gjort av psykolog Gro Th. Lie ved HEMIL-senteret i Bergen. Våren 1997 ble det gjort opp status for 25 av de 27¹ som har hadde tilknytning til kollektivet i de 16 årene fra 1981-97, inkludert de som har brutt med kollektivet. I likhet med Tyrili-undersøkelsen fra 1995 er dette en forløpsstudie med et omfattende antall spørsmål.

Seks års tilknytning

Den opprinnelige modellen som kollektivet startet med i 1981, var treårig, med ett år i kollektivet, ett år på folkehøgskole eller annen tett opplegg og siden etablering i bolig utenfor med tett oppfølging av staben. Undersøkelsen viser at 22 av de 25 ungdommene har gjennomført sine opplegg slik det ble lagt opp til, til tross for at bare halvparten var «relativt stabilt tilstede» under botiden på kollektivet. Totalt er botiden allikevel gjennomsnittlig ett år og tre måneder. Tilknytningen til kollektivet, enten i behandling eller ettervern, når for en gjennomsnittlig selbu-ungdom opp i seks år. Denne påvist langvarige tilknytningen henger sammen med at kollektivet i 1986 utvidet sitt hjelpetilbud, i erkjennelse av at tre år ikke var nok for at ungdommene kunne ta et varig brudd med et liv med rus. Oppfølging og ettervern ble organisert inn i arbeid, skole og sosialt liv. Kollektivet så seg som et hjem ungdommene

kunne besøke i helger, høytider og ferier og gi den støtten som de fleste unge trenger den første tiden etter at de har flyttet hjemmefra. 17 av 25 ungdommer har hatt utvidet oppfølging. Studien skildrer det typiske forløpet som langt og komplisert og ikke bare knyttet til veier ut av ruslivet, men ut av en sammensatt problematikk som for eksempel psykologiske senvirkninger av de seksuelle overgrepene som 67 prosent av jentene og 60 prosent av guttene har vært utsatt for i barndommen.

Med sin familie-like omhegning² av ungdommene har kollektivet for mange vært et sted som de stadig har kunnet vende tilbake til etter perioder med prøving og feiling. Et annet særtrekk ved kollektivet var frivilligheten. Det har «tatt ansvar for ungdoms ambivalens til å bryte med rusen», uten bruk av tvang. Ungdommene har stått fritt til å gå, men de voksne har hatt plikt til å oppsøke dem og motivere dem til å vende tilbake og forsette der de slapp. Et slikt forløp illustreres i studien gjennom utviklingshistorien til en typisk selbu-ungdom: «Når utfordringene ble for store, snudde hun og gikk tilbake til det gamle kjente, - rusen inkludert (...) I disse avbruddene testet Guri både seg selv og kollektivet. Hva greier jeg alene, er de der når jeg trenger dem og kan vi finne en vei videre?» Tre av ungdommene «stakk» mange ganger, seks en del ganger, mens vel halvparten var relativt stabilt tilstede under kollektivoppholdet.

Fire av fem rusfrie

Undersøkelsen beskriver en belastet gruppe. En av tre ungdommer som kom til kollektivet hadde debutert med massivt blandingsmisbruk av rusmidler før de ble 16 år, sju injiserte da de var 16. Over halvparten hadde mer enn seks år med regelmessig bruk av narkotiske stoffer bak seg og over halvparten var kriminelt belastet før de fylte 16, men få hadde sonet fengselsstraffer. 10 kom til kollektivet som 16-18-åringer, fire som 18-20-åringer og 11 var eldre enn 20 år.

Forløpsstudien viser en gradvis, men stabil utvikling mot en rusfri tilværelse; våren 1997 levde 20 av de 25 i en rusfri hverdag. 17 er i arbeid eller skole, to har ingen bestemt beskjeftigelse, en er på mødre hjem, tre er aktive misbruker og to er døde. De fleste har ennå kontakt med Selbukollektivet, som gradvis er blitt til en «ikke betalt familie», med de felles familieritualene som det medfører.

Tiden teller

Forskeren advarer både mot å tilskrive de gode resultatene Selbukollektivets «frivillighet», og de tilsvarende optimistiske tallene i Tyrili-undersøkelsen fra 1995 dette tilbudets bruk av tvang. Hun peker på begge kollektivenes verdi forankring, tro på ungdommene, engasjerte og stabile medarbeidere og tilbudet om tilhørighet over tid. ☐

Kilde:

Gro Th. Lie:

Selbu-ungdommene før under og etter hjelpetilhørighet til kollektivet.
HEMIL-rapport nr. 1, 1999

¹To av slo å delta i undersøkelsen. To døde etter mer enn tre år i behandling (narkotikarelaterte dødsfall), en har inkludert begge i undersøkelsen allikevel, gjennom opplysninger hentet fra arkiv og andre kilder.

²Beskrevet i **Liv Finstad:** Den betalte familie, Pax forlag, 1990.